VIQUIPÈDIA

Uigur

L'**uigur** és una llengua turquesa de la família altaica parlada pels uigurs, la història dels quals comença als primers segles de l'era comuna. Cap al segle VIII dC, van establir un poderós estat al Turquestan oriental i, en ser enderrocat cent anys més tard, van establir un nou regne a la Xina occidental, que va sobreviure fins a la conquesta dels mongols.

L'uigur és parlat per uns 7.300.000 de persones, incloent-n'hi uns 6.000.000 a la regió autònoma de Xinjiang (Xina) i 300.000 al Kazakhstan. L'uigur s'escriu en caràcters ciríl·lics i/o àrabs, tot i que existeixen projectes de conversió a l'alfabet llatí. Al segle VIII l'uigur va tenir un alfabet propi, descendent de l'arameu, que va ser usat durant set o vuit segles.

Uigur

ئۇيغۇرچە

Uyƣurqə

уйғурчә

Tipus	llengua i llengua viva

Parlants

10 milions principalment a Turquestan

Parlants nadius	10.389.840 (2010)
Parlat a	república Popular de la Xina, Kazakhstan
Oficial a	Regió Autònoma Xinjiang Uigur

Autòcton de	Gansu, Xinjiang, Kazakhstan i Província de Govi-Altai

Classificació lingüística

llengües nostràtiques
llengües altaiques
llengües turqueses
llengües turqueses sud-orientals

Característiques

Sistema d'escriptura	escriptura àrab, alfabet ciríl·lic i alfabet romà
Institució de normalització	Comité de Treball de Llengües Ètniques de Xinjiang

Contingut

Dialectes
Característiques
Text d'exemple
Referències i bibliografia
Referències
Bibliografia
Vegeu també

Dialectes

L'uigur es divideix en tres dialectes:

- el central, al nord de Xinjiang (6 milions de parlants),
- el de l'est o Lop Nor, a la part meridional (40.000 parlants)
- el del sud, Hotan o Na'tang a Hotan, Qargar i Qarkilik (2.200.000 parlants).

Característiques

L'uigur té vuit vocals amb valor de fonema i no poden combinar-se per a formar diftongs. Conté sons oclusius, fricatius, nasals, vibrants i aproximants i alguns d'aquests s'aspiren a l'inici de paraula.[1] Gairebé no hi ha restriccions quant a les consonants que poden aparèixer en posició inicial o de coda sil·làbica.

És una llengua SOV, ja que tendeix a col·locar el verb al final de l'oració. Els noms no varien en gènere, però sí en nombre i cas (nominatiu, acusatiu, datiu, locatiu, ablatiu i genitiu).

Codis	
ISO 639-1	ug
ISO 639-2	uig
ISO 639-3	uig (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=uig)
SIL	uig
Glottolog	uigh1240 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/uigh1240)
Ethnologue.com	uig (http://www.ethnologue.com/language/uig)
ASCL	4305
IETF	ug

Text d'exemple

Exemple d'uigur amb traducció al català:

"Pêr l'änguz(a) ishke war nimi-dro. Pêr mla, pêr qïz war nimi-dro"

> Hi havia un marit i una muller. Hi havia un noi i una noia.

Referències i bibliografia

Referències

1. Hahn, Reinhard F. (1991), Spoken Uyghur, London and Seattle: University of Washington Press, ISBN 978-0-295-98651-7

Bibliografia

- Abdurehim, Esmael (2014), The Lopnor dialect of Uyghur - A descriptive analysis (https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/136392/lopnordi.pdf?sequence=1) (PDF), Publications of the Institute for Asian and African Studies 17, Helsinki: Unigrafia, ISBN 978-951-51-0384-0
- Duval, Jean Rahman; Janbaz, Waris Abdukerim [2014-01-14]. *An Introduction to Latin-Script Uyghur* (http://www.uyghurdictionary.org/excerpts/An%20Introduction%20to%20LSU.pdf). Salt Lake City: University of Utah, 2006. ()
- Dwyer, Arienne. «Uyghur». A: *Facts About the World's Languages*. H. W. Wilson, 2001, p. 786–790. ISBN 978-0-8242-0970-4.
- Engesæth, Tarjei; Yakup, Mahire; Dwyer, Arienne [2014-01-14]. *Greetings from the Teklimakan: A Handbook of Modern Uyghur, Volume 1* (http://kuscholarworks.ku.edu/dspace/bitstream/1808/5624/3/EngYakDwy2009_Uyg1full_10.pdf). Lawrence: University of Kansas Scholarworks, 2009. ISBN 978-1-936153-03-9. ()
- Hahn, Reinhard F. *Spoken Uyghur*. Londres and Seattle: University of Washington Press, 1991. ISBN 978-0-295-98651-7.
- Hahn, Reinhard F. «Uyghur». A: *The Turkic Languages*. Routledge, 1998, p. 379–396. ISBN 978-0-415-08200-6.
- Johanson, Lars. «History of Turkic». A: *The Turkic Languages*. Routledge, p. 81–125. ISBN 978-0-415-08200-6.
- Vaux, Bert [8 febrer 2006]. *Disharmony and Derived Transparency in Uyghur Vowel Harmony* (http://www.uwm.edu/~vaux/uyghur.pdf). Cambridge: Harvard University, 2001. ()

- Tömür, Hamüt. *Modern Uyghur Grammar (Morphology)*. Istanbul: Yıldız, 2003. ISBN 975-7981-20-6.
- Yakup, Abdurishid. *The Turfan Dialect of Uyghur*. 63. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2005. ISBN 3-447-05233-3.

Vegeu també

- Música dels uigurs.

Llengües turqueses	
Turquès occidental	
Bolgar	Bólgar† | Húnnic† | Khàzar† | Txuvaix
Txagatai	Aini² | Turc d'Ili | Lop | Txagatai† | Uigur | Uzbek
Kiptxak	Baraba | Baixkir | Cumà† | Karatxai-balkar | Karaïm | Karakalpak | Kazakh | Kiptxak† | Krimtxak | Kumyk | Nogai | Tàtar | Tàtar de Crimea¹ | Urum¹
Oguz	Afxar | Àzeri | Gagaús | Petxeneg† | Qaixqai | Salar | Tàtar de Crimea¹ | Turc | Turc de Khorasan | Turc otomà† | Turcman | Urum¹
Turquès oriental	
Khalaj	Khalaj
Kirguís-Kiptxak	Altai | Kirguís
Uigur	Altai septentrional | Txulim | Dolgan | Fuyü Gïrgïs | Sakhà / iacut | Khakàs | Shor | Tofa | Tuvinià | Iugur occidental
Turc antic†	
Notes: ¹ Es troba en més d'un grup; ² Llengües mixtes; † Extingida	

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha contingut multimèdia relatiu a: ***Uigur***

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Uigur&oldid=23020812»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 25 març 2020 a les 09:25.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.